Eeuwige echo

Colofon

ISBN: 978 94 6365 225 4
1e druk 2020
© 2020, Truus van Keulen

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel
of rechtstreeks bij de uitgeverij:
Uitgeverij Elikser
Ossekop 4
8911 LE Leeuwarden
www.elikser.nl

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Eeuwige echo

Truus van Keulen

Elikser
UITGEVERIJ

Voor mijn ouders

De hele dag kan ik aan niets anders denken,
elke nacht vraag ik mezelf af:
waar kom ik vandaan
en wat moet ik doen?

Ik zou het echt niet weten.
Mijn ziel komt van een andere wereld,
dat weet ik zeker.
Even zeker als ik voel
dat ik daar ook eindigen zal.

Rumi, 1207-1273
Perzisch filosoof en dichter

In het licht worden wortels zichtbaar

Dit boek bevat een geschiedenis die is ontsproten aan mijn geest. Het meeste heb ik verzonnen, maar zoals elke schrijver ontkwam ook ik niet aan autobiografische elementen. Welk mens kan schrijven zonder zijn eigen leven te kennen en mee te nemen?

Het verhaal sluimert al jaren, alsof het aan de inkt klopt en schreeuwt om woorden te worden. Het heeft te maken met een gemis, een leegte, veroorzaakt door een ouder die haar wortels niet zichtbaar heeft kunnen maken. In denkbeeldige gesprekken wordt zij levend. Natuurlijk zijn haar reacties en verhalen verzonnen, maar de dialogen brengen haar dichterbij dan ooit. Door ons te verdiepen in de wortels van onze voorvaderen en hiermee te spelen, begrijpen we zoveel meer van hen en daarmee van onszelf.

In dit verhaal zitten veel overeenkomsten tussen de generaties: de geheimen, de verlieservaringen, die de ernstige kant van het leven zo ongenadig op iemands bord leggen. Dat creeert gesloten karakters, hoewel dat aan de buitenkant nauwelijks opvalt, want optimisme is de norm. Hoofd omhoog en je zegeningen tellen. En die zegeningen zijn er.

Maar een ongrijpbaar gemis blijft, alsof de ziel niet helemaal compleet is; elk van de generaties in dit boek kent het. Ze geven het door en zadelen zo de volgende generatie op met hun verdriet. Een gevoel dat ze niet snappen, maar dat ze niet kunnen wegpoetsen, dat bij hen hoort alsof het armen en benen zijn.

Elke moeder in deze generaties heeft een levenstaak ge-

maakt van de opvoeding van haar kinderen. Ze wilden niet dat zij ook maar iets van liefde zouden missen, zoals velen vóór hen.

Wees dankbaar als je de tijd krijgt om je kinderen naar de volwassenheid te begeleiden, hen alle liefde te geven die je in je hebt en je zichtbare sporen achter te laten.

Mijn ouders gaven me de liefde die ik nodig had. Op hun manier. Het was genoeg, want ze gaven me ook nog oudere broers en zussen. Ik begrijp nu, na het schrijven van dit boek, zo veel meer van mezelf en van hen. De inkt heeft me een kostbaar cadeau gebracht.

Truus van Keulen

Inhoudsopgave

I.	Josef en Cato	23
II.	Jan en Anna	83
III.	Liesbeth	119
IV.	Dorus	141
V.	Dorus en Liesbeth	173
VI.	Thera	241

Stamboom Hofstee- Bremen

1. Henricus x Elisabeth Hofstee
2. Elisabeth x Frans
3. Frans x Johanna

Evert x Elise Bremen
met hun 13 kinderen

Jan en Anna Hofstee
1876-1952 1876-1942

Josef 1873-1927
1. Helen Bremen 1873-1908
2. Cato Bremen 1872-1951

Bea 1904
Henk
Rita
Joris
Leo
Antje
Bennie
Lidi
Minie en Ans

Pleegzoon
Felix 1901

Dorus Hofstee 1905-1979 x Liesbeth Bremen 1916-1965

Evert
Henri
Mia

Jan

Miriam x Gerrit

Pieter
Daniel

Roos x Willem

Lotte
Niels
Gita

Jonne x Mirthe

Elly
Reinder
Fred

Hubert x Afra

Melle
Lisa

Thera x 1.Nico
2.Gerben

Eva
Lucas

Gideon
1975

2020

Geklop. Hard. Ongeduldig.

Zeker weer een collecte. Ik pak zuchtend mijn portemonnee, open de deur en zie een vrouw van middelbare leeftijd. Een rond gezicht met daarin sprekende bruine ogen die me stralend aankijken. Alsof ze weet dat er op haar gewacht wordt.

‘Dag. Kon u de bel niet vinden?’ vraag ik bozig.

‘Hè? Een bel?’

‘Nou, hier, hier zit toch een wit knopje? Dat ongeduldige bonken, daar hou ik niet van.’ Terwijl ik het zeg, voel ik vaag iets bekends. En dat accent ... Ik zet die gedachte van me af, dat kan gewoon niet. Een verwarde vrouw dus, daar zit ik nou net op te wachten.

‘Dag Thera. Fijn dat je thuis bent. Ik heb toestemming om een weekje bij jou te zijn, past dat?’

Ik staar de vrouw aan, weet niet zo snel wat ik moet zeggen. Dit kan toch niet waar zijn? Mijn boosheid maakt plaats voor een onbestemd gevoel. ‘U ... u overvalt me. Ik begrijp het niet ...,’ stotter ik. ‘Kennen wij elkaar ergens van?’

‘Natuurlijk kennen wij elkaar. Jij bent Tirza. Wat ben ik blij je weer te zien.’

Tirza? Hoe weet deze vrouw dat Tirza mijn troetelnaam is? Ik kijk nog eens goed. De vrouw lijkt op Liesbeth. Haar beeld is vervaagd na ruim vijftig jaar, maar ik herinner me nog altijd haar korte gestalte en haar lieve gezicht. ‘Waarom noemt u me Tirza?’ vraag ik. Het komt er bitser uit dan ik me voel.

‘Omdat ik je vroeger ook zo noemde. Mag ik binnenkomen?’

‘Mevrouw, u komt me bekend voor, maar ik weet niet wie

u bent.' Ik kijk naar het fijnbesneden gezicht met de markante trekken, die iets voornaams en tegelijkertijd onbenaderbaars hebben. Ze heeft schaduwen onder haar ogen. Niet van ziekte, vermoeidheid of uitputting, maar van ernst en een soort melancholie.

'Dat weet je echt wel, Tirza. Je durft niet op jezelf te vertrouwen, maar er is niets mis met jouw voorstellingsvermogen. Waarom geloof je jezelf niet?'

'U lijkt op iemand die me zeer na heeft gestaan, maar u kunt het niet zijn.' Ik kijk naar de oprit naast mijn huis. Misschien staat er ergens een verborgen camera, maakt iemand een misplaatste grap of zitten er mensen met kwade bedoelingen achter dit bezoek. Ik zie niks.

'Ik lijk er niet alleen op. Ik ben het echt, vertrouw me maar.' De vrouw geeft me een hand en trekt me naar zich toe. Ze omhelst me stevig. 'Nog altijd een bekend koppie. Je mooie blonde haren wat grijzer, maar ik herkende je meteen.'

Ik voel me steeds ongemakkelijker. Vervelend dat ik alleen thuis ben. De vrouw ruikt zelfs bekend. Geleidelijk maakt het wantrouwen plaats voor ongeloof. 'Heet jij Liesbeth?' vraag ik aarzelend.

'Natuurlijk ben ik dat. Ik begrijp dat je verbaasd en verrast bent, maar ik zal het je uitleggen.'

Langzaam open ik de deur verder en maak een gebaar dat moet doorgaan voor welkom. De vrouw stapt naar binnen en kijkt onderzoekend rond in de ruime hal.

Ik vergeet door te lopen naar de kamer. De bezoekster neemt het initiatief en even later zitten we op de leren stoelen die uitnodigend om de donkere houten eettafel staan. De fleurige rozen die ik die ochtend heb gekocht, lijken mijn bijzondere gaste welkom te heten.

'Misschien kun je even iets te drinken maken. Dan zal ik ondertussen uitleggen wat er aan de hand is.'

Ik ben overdonderd en laat me sturen. In de open keuken rangschik ik koekjes op een schaaltje en gluur af en toe stiekem naar mijn bezoekster. Als het Senseo-apparaat begint te werken, veert de vrouw van haar stoel.'Wat gebeurt er? Wat hoor ik een raar geluid?'

'Rustig maar, ik maak gewoon een kopje koffie.'

'Hè? Moet je dan niet eerst water koken? En bonen malen?'

Ik kijk de vrouw vragend aan.

'Laat ook maar. Ik zal nog wel meer onbekendheden tegenkomen deze week. Ik wen er wel aan.'

Zwijgend zitten we tegenover elkaar totdat mijn bezoekster de stilte doorbreekt. 'Ik heb een week gekregen. We moeten de tijd goed besteden. Je kunt me vragen wat je wilt. Ook over Dorus en Nico kan ik je vertellen.'

Ik sta perplex. Deze vrouw kent mijn troetelnaam van vroeger, ze kent de namen van Dorus en Nico, dat vertrouwde gezicht ... Ineens ben ik ervan overtuigd dat het werkelijkheid is wat mijn ogen zien. 'Je bent het echt! Mama!' Ik word overvallen door tranen. Even kan ik niks uitbrengen. Maar dan tuimelen mijn woorden over elkaar en komen in een grote stroom naar buiten.'Wat heb ik je gemist! Het was zo verschrikkelijk dat jij vertrok. Wat ben ik blij je weer te zien. Ik heb vaak gewenst dat ik nog eens als volwassene met je kon praten. Natuurlijk kon dat niet. Tenminste, dat dacht ik. Misschien blijkt dit een droom te zijn, maar zelfs dat zou ik niet erg vinden. Je bent zo echt, je voelt zo echt.'

Mijn moeder laat me rustig uithuilen. Ik voel een zachte streling over mijn rug. 'Rustig maar meiske. Laat de tranen maar even vloeien, ze spoelen je ziel.'

Minutenlang zitten we zo. Ik snuif een geur op die me onverwacht vertrouwd voorkomt. Ondanks de kou tjilpen buiten een paar vogels, alsof ze delen in mijn blijdschap en verdriet.

Ik maak me los uit de omhelzing. ‘Ik had graag meer van je willen meemaken. Mijn broers en zussen hebben veel over je verteld, maar dat zijn niet mijn eigen herinneringen.’ Ik wil ineens van alles tegelijk zeggen. ‘Ik heb zo veel vragen. Hoe moeilijk moet het voor jou geweest zijn om papa hulpeloos achter te laten met vijf jonge kinderen.’ Ik voel weer de ontreddering en de paniek van dat moment. Vanaf die dag voelde ik me nooit meer het onbezorgde kind. Er bleef altijd een tijd voor ze wegging en een tijd erna, alsof het leven een streep had getrokken.

Met hese stem zegt mijn moeder: ‘Ik vind het ook heerlijk dat ik jou weer kan ontmoeten. We hebben te weinig met elkaar kunnen beleven.’

Mijn lichaam trilt van opwinding. Ik loop heen en weer door de kamer, ga dan weer zitten, lach en huil tegelijk. ‘Er zijn veel mensen die je ook willen ontmoeten. Ik moet hen meteen bellen.’ Ik denk aan mijn broer en zussen. Wat zullen zij ook blij zijn met dit bezoek.

‘Nee, Thera, ik ben er nu alleen voor jou.’

Mama’s woorden dulden geen tegenspraak. Ze gaat meteen over op een ander onderwerp. ‘Mooi huis heb je, Tirza. Wat een verschil met het huis van waaruit ik ben vertrokken. Kun jij je dat nog herinneren?’

Ik word warm van binnen. Mijn moeder is er echt, alleen voor mij. Wat overkomt me toch? Tot mijn verbazing praten we over doodgewone dingen. ‘Natuurlijk herinner ik me onze oude boerderij. Ons leven nu is comfortabeler en luxer geworden.’ Ik zet twee mokken met koffie op tafel.

‘Waar is de melk?’ vraagt mijn moeder.

‘In dat flesje daar.’

‘Huh? Geen koeienmelk? Zo’n pietepeuterig klein flesje?’

‘Ja, waar zou ik dat vandaan moeten halen. Zoals je ziet, wij hebben geen ruimte om een koe in de achtertuin te houden.’

‘O nee, natuurlijk niet. Ik dacht … nou ja, wij hadden natuurlijk altijd melk van onze eigen koeien.’

In gedachten verzonken drinken we onze koffie, de handen om de mokken gevouwen alsof we daar houvast zoeken.

‘Blijf je echt een week bij me?’ Ik weet niks beters te zeggen.

‘Ja, precies een week. Al eens geleefd alsof het de laatste week van je leven is?’

‘Daar heb ik geen tijd voor. Ik heb altijd zo veel te doen.’

‘Het is goed om je altijd te realiseren dat je zult sterven, misschien morgen al. Dan zie je de dagelijkse dingen in een beter perspectief. Waar heb jij het zo druk mee? Net zei je dat jullie veel meer luxe hebben en minder druk zijn?’

‘We hebben het op een andere manier druk. Sinds een jaar werk ik niet meer, maar daarvoor werkte ik drie dagen per week als journaliste en later als managementtrainer. Dan was er nog het gezin met onze twee kinderen en ik heb ook graag tijd voor hobby’s. En ons sociale leven kost ook tijd.’

‘Je vertelt een heleboel tegelijk. Vertel je me nu dat je in betrekking was, terwijl je kleine kinderen had?’

‘Ja, dat klopt. Dat doen bijna alle moeders.’

‘Ik dacht dat je het over luxe had. Noem dat maar luxe, niet eens voor je eigen kinderen zorgen omdat je moet werken. Waren je kinderen dan alleen thuis?’

‘Ze gingen naar school. En we hadden buurvrouw Nes, die liefdevol voor hen zorgde. Ze is altijd als een oma voor hen gebleven, ook nu nog.’

‘Dat zal best, maar jij was er niet. Niemand zorgt zo goed voor kinderen als de eigen moeder.’

‘Nou zeg, van welke planeet kom jij?’ Ik schrik zelf van mijn opmerking, maar mama geeft gewoon antwoord.

‘Ergens vandaan waar jij geen weet van hebt. Ik heb altijd met hart en ziel voor mijn kinderen gezorgd. Ik was zo blij

met mijn vijftal, daar had ik alles voor over. Neem het me maar niet kwalijk als ik af en toe uitspraken doe die jij ouderwets vindt. Ik leer snel.'

'Veel dingen zijn anders geworden. Werken als je kinderen hebt, kan niet anders, want van één salaris kan een gezin niet leven.'

Mijn moeder schudt haar hoofd. 'Tjee, zo luxe hebben jullie het dus ook weer niet. Dorus was er altijd trots op dat hij de kost alleen kon verdienen, dat zijn vrouw niet hoefde te werken. Voelde jij je niet schuldig als je ging werken?'

'Nee. Buurvrouw zorgde voor hen alsof het haar eigen kleinkinderen waren. Gevoelsmatig is er weinig veranderd, mama. Mijn kinderen zijn ook mijn alles, het mooiste dat me ooit overkomen is.' Van binnen knaagt er iets, het voelt als verraad om alleen over deze twee kinderen te praten.

'Maar toch ging je werken?' Mijn moeder merkt mijn ongemak gelukkig niet.

'Ja, volgens mij was het zelfs goed, want ik ben geneigd me overal mee te bemoeien. Juist door eigen bezigheden te zoeken, heb ik ze op tijd kunnen loslaten.'

'Waarom heb je niet meer kinderen gekregen?'

'Ik was al veertig toen Lucas geboren werd. Ik zou graag nog een paar kinderen hebben gewild, maar we vonden dat we geen verdere risico's moesten nemen. Twee gezonde kinderen was rijkdom genoeg.' Ik aarzel over wat ik nog meer zal vertellen, maar mijn moeder vraagt alweer verder: 'Hoezo risico's?'

'Op latere leeftijd heb je meer kans op afwijkingen.'

Mama kijkt vragend.

'Syndroom van Down bijvoorbeeld, jullie noemden dat een mongooltje. We hebben dat laten onderzoeken tijdens de zwangerschap.'

'Laten onderzoeken? Hoe dan? En dan, als het niet goed was geweest?'